

FIIA 7/2015

COMMENT

Marco Siddi
Vanhempi tutkija
Ulkopoliittinen instituutti

Rooma ja Ateena yhdessä talouskuria vastaan? > Italian ja Kreikan EU-yhteistyön mahdollisuudet

Italian hallitus tervehti ilolla Alexis Tsiprasin vaalivoittoa Kreikassa ja on valmis tukemaan osaa Syrizan talouspoliittisista linjauksista. Pääministeri Matteo Renzi näkee Tsiprasin mahdollisena liittolaisena fiskaalisia joustoja haettaessa, mutta Italia haluaa Kreikan maksavan velkansa.

Kreikan pääministeri Alexis Tsipras ja valtiovarainministeri Gianis Varoufakis ovat käyttäneet ensimmäiset virkaviikkonsa hakiessaan muiden Euroopan maiden tukea, jotta Kreikka voisi haastaa EU:n talouskuripolitiikan. Usea Etelä-Euroopan maa, kuten Portugali, Italia ja Espanja, vaikuttavat Kreikan potentiaalisilta liittolaisilta: ne kärsivät samankaltaisista rakenteellisista ongelmista (negatiivisesta tai erittäin hitaasta talouskasvusta, suuresta velkamäärästä bruttokansantuotteeseen verrattuna ja korkeasta työttömyydestä) ja ovat harjoittaneet talouskuria, mikä on syventänyt maiden talouden taantumaa.

Italia on euroalueen kolmanneksi suurin talous ja se on lausunut julki tavoittensa suunnata Euroopan talouspolitiikkaa kasvun tukemiseen, joten se voisi olla Kreikan keskeinen kumppani. Ei ole siis mikään ihme, että Rooma oli Tsiprasin ensimmäisten vierailukohteiden joukossa. Kreikan pääministerin ja hänen italialaisen vastinparinsa Matteo Renzin sananvaihto oli erittäin lämminhenkistä. Demokraattisen puolueen puheenjohtaja Renzi on johtanut keskustavasemmistolaisista hallitustaan helmikuusta 2014 lähtien, ja hänen puolueensa sai viime toukokuun eurovaaleissa 40,8 prosentin suurvoiton.

Renzi sanoi, että hän tulee tukemaan kahdenvälistä yhteistyötä Kreikan kanssa kaikissa kansainvälisissä yhteyksissä. Ennen Rooman-vierailuaan Tsipras oli jo saanut Italian Eurooppa-ministerin ja Renzin tärkeän tukijan Sandro Gozin suitsutusta. Gozin mukaan Tsiprasin valinta pääministeriksi on tarjonnut ”uusien mahdollisuuksien pyrkiä muutokseen Euroopassa, luoda kasvua ja investointeja sekä taistella työttömyyttä vastaan”.

Enteilevätkö nämä ystävälliset keskustelut syvempää poliittista liittoa? Rooma tulee luultavasti toimimaan yhteistyössä Kreikan hallituksen kanssa, mutta vain niin kauan kuin liittolaisuudesta on hyötyä Renzin omille poliittisille ja taloudellisille tavoitteille. Renzin ja Tsiprasin ohjelmajulistukset ovat monella tapaa samanlaiset: Italia kannattaa nykyistä joustavampia fiskaalisäänönöksiä ja suurempaa panostusta investointeihin ja kasvuun.

Nämä toimenpiteet ovat Italialle tärkeitä usean stagnaatio- ja taantumavuoden jälkeen. Euroopan komission mukaan Italian bruttokansantuote kutistui viime vuonna 0,4 prosenttia. Kahtena edellisvuonna lasku oli vielä jyrkempi (1,9 ja 2,3 prosenttia). Työttömyysaste on 13,4 prosenttia, ja maan eteläosissa sekä nuorison piirissä tilanne on

pahempi: nuorisotyöttömyys oli yli 40 prosenttia koko viime vuoden.

EU:ssa Italia painottaa Kreikan esimerkin todistavan, kuinka pelkällä talouskuripolitiikalla ei saada taloutta elpymään. Lisäksi Italia alleviivaa, että talouskurin jatkaminen saattaa vieraannuttaa kansalaisia ja johtaa lopulta sellaisten poliittisen voimien valtaannousuun, jotka eivät ole yhtä yhteistyökykyisiä EU:n instituutioiden kanssa tai hylkäävät Euroopan integraation ylipäätään.

Renzi ei kuitenkaan halua ajautua törmäyskurssille EU:n kanssa. Hänen hallituksensa pyrkii neuvottelemaan EU:n talouspolitiikan uudistamisesta, mutta toteuttaa samaan aikaan rakenneuudistuksia ja pitää kiinni vakaas- ja kasvusopimuksesta.

Italia ei tue Kreikan velkojen anteeksiantoa tai merkittävää leikkaamista. Italia on Kreikan kolmanneksi suurin velkoja Saksan ja Ranskan jälkeen, ja sille on tärkeää, että Ateena maksaa velkansa. Valtiovarainministeri Pier Carlo Padoan on vihjannut, että Italialle sopii Kreikan maksuaikojen pidentäminen ja ehkä myös takaisinmaksujen sitominen Kreikan talouskasvuun, mutta lisämyönnytykset ovat lyhyellä aikavälillä epätodennäköisiä.

Italia ei halua myöskään näytettyä liian läheisenä Kreikan kanssa,

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

sillä se pelkää negatiivista markkina-reaktiota. Tämä kävi ilmi hiljattain Padoanin ja Varoufakisin kommentista. Varoufakis ilmoitti Italian yleisradioyhtiö Rain haastattelussa, että häntä lähestyneiden italialaisvirkamiesten mukaan myös Italia on konkurssivaarassa ja kannattaa siksi Kreikan vaatimuksia. Padoan tiuskaisi välittömästi vastaukseksi, että Italian velkataakka, joka on tällä hetkellä EU:n toiseksi suurin bruttokansantuotteeseen verrattuna (131,8 prosenttia syyskuussa 2014), on ”vakaalla ja kestäväällä” pohjalla.

Italian ja Kreikan hallitusten väliset erimielisyydet ovat myös poliittisia. Vaikka Renzin hallitus koostuu pääosin keskustavasemmistolaisista voimista, sen talous- ja työllisyyspolitiikka on tähän saakka ollut hyvin markkinaorientoitunutta. Italian teollisuuden keskusjärjestö Confindustria on ylistänyt hallitusta, kun taas vasemmistolaiset ammattiliitot CGIL ja FIOM ovat olleet erittäin kriittisiä. Toisin kuin Tsipras, Renzi ei missään nimessä lopettaisi yksityistämishojoelmia tai asettaisi minimipalkan nostoa etusijalle.

Vaikka Tsiprasin ja Renzin hallitusten yhteistyölle on Euroopan tasolla varmasti tilaa, yhteistyö tulee luultavasti rajoittumaan sellaisille alueille, joilla maiden taloudelliset tavoitteet limittyvät toisiinsa.

Fiskaaliset joustot, kasvun tukeminen ja investoinnit ovat kreikkalais-italialaisen yhteisymmärryksen ytimessä.

Yhteistyö saattaa saada myötuulta purjeisiinsa, jos myös Ranska laittaa poliittisen pääomansa peliin. Ranska on Italian kanssa samoilla linjoilla talouskasvun ensisijaisuudesta ja fiskaalijoustopien tarpeellisuudesta. Ranskan valtiovarainministeri Michel Sapin on jo ilmoittanut, että maa tulee neuvottelemaan Kreikan rahoitusongelmien helpottamisesta, myös maksuaikojen pidentämisestä. Toisaalta Pariisi on vastahakoinen Kreikan velkojen leikkauksille.

Ennen kuin Syriza ideologisesti lähempänä olevat voimat pääsevät valtaan muissa EU-maissa (Podemosilla on mahdollisuutensa Espanjassa kuluvan vuoden lopussa), Tsiprasin on etsittävä ystäviä keskustavasemmistolaisista hallituksista, jotka jakavat osittain hänen vastenmielisyytensä talouskuripolitiikkaa kohtaan. Italia on ilmeinen kandidaatti ja Renzi on kiinnostunut sellaisesta yhteistyöstä, jonka avulla talouskuripolitiikkaa saadaan hillittyä. Yhteistyö tuskin kuitenkaan kehittyä täysimittaiseksi poliittiseksi liittolaisuudeksi EU:n tasolla.